

Letectvo

při ničení nepřítele v útoku

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálmajora letectva N. J. Tuzova, uveřejněný v sovětském časopise „VOJENNAJA MYSL“ čís. 8/1978.

Úspěch soudobých útočných operací závisí v mnoha směrech na stupni zničení nepřítele palbou. Při plnění tohoto úkolu společně s raketovým vojskem a dělostřelectvem patří důležité místo rovněž letectvu. Vzhledem k jeho mohutné palebné síle a dále působení může v krátké době vést zdrcující úder na nepřítele do celé hloubky jeho operační sestavy.

V současné době mají letecké svazky a útvary ve výzbroji nové druhy letounů a vrtulníků, vybavené řízenými prostředky ničení, dokonalejšími zaměřovacími a navigačními komplexy a jinými radioelektronickými systémy, které zabezpečují jejich bojové použití za každého počasí, za každé denní doby, schopné spolehlivě překonávat protivzdušnou obranu a vést účinné úder na objekty. To všechno vede ke značnému zvýšení jejich bojového využití.

Možnosti využívání všech bojových vlastností, které má soudobá letecká technika a výzbroj, jsou nyní stále více závislé na dovednosti leteckých velitelů a štábů využívat silných stránek nových prostředků ozbrojeného zápasu a předvídat opatření, která napomáhají způsobit nepříteli maximální ztráty úderem ze vzduchu.

Velení ozbrojených sil NATO ve svých agresivních zámyslech určuje svému taktickému letectvu úlohu úderné síly na válčišti. Musí být schopno nejen vést boj o nadvládu ve vzduchu a používat jaderné zbraně, ale také rychle nahrazovat ztráty pozemních vojsk v palebných prostředcích. Potvrzuje to neustálé zesilování leteckých uskupení, přezbrojování leteckých útvarů stále dokonalejšími bojovými letouny, výměna zastaralých typů výzbroje, zavádění řízených raket a leteckých pum, vytváření potřebných zásob materiálních prostředků, rozvíjení orgánů i míst velení atd.

Z tohoto můžeme vyvodit závěr, že rozpoutá-li pravděpodobný nepřítel válku, bude mít boj letectva obou stran složitý a intenzivní charakter. V takových podmínkách bude účelné především vybojování nadvlády ve vzduchu jako hlavní podmínka k dosažení palebné převahy na zemi. Současně bude nutné, aby letectvo vedlo úder na nepřítele a nedovolilo mu použít své jaderné zbraně, zabránilo zasažení velkých záloh, dezorganizovalo velení vojskům a řízení zbraní a dále bezprostředně ničilo různé objekty na bojišti. To všechno podmiňuje princip soustředování letectva. Můžeme ho dosáhnout širokým manévrem leteckých svazků a útvarů na

směru hlavního úderu a plněním bojových úkolů v krátké době.

Významným operačním úkolem se stala letecká podpora útoku pozemních vojsk. V operacích Velké vlastenecké války se uskutečňovala formou leteckého útoku. V jeho průběhu se zúčastňovalo frontové letectvo palebného ničení nepřítele společně s vojsky v útoku v období letecké přípravy, podpory útoku a doprovodu vojsk při rozvíjení úspěchu v hloubce.

Největším soustředěním sil letectva spojeného s bombardováním o vysoké hustotě na objekty v obraně nepřítele se vyznačovala příprava útoku. Spolehlivého boření ženiných objektů, ničení a umlčování nepřátelských palebných prostředků v tomto období bylo dosahováno společným úsilím letectva a pozemních vojsk, sladěným co do času, cílů a čar součinnosti.

K letecké podpoře útoku, která byla zahajována bezprostředně po letecké přípravě, dále také k doprovodu vojsk byly používány velké síly bitevního letectva, které mohly nepřetržitě působit palbou na nepřítele na bojišti. Bombardováním, raketami a palbou z děl bitevní letouny ničily a umlčovaly cíle, které bránily postupu vlastních vojsk. Jejich činnost často doplňovaly údery útvarů a svazků frontového bombardovacího letectva a v noci také dálkového letectva.

Zkušenosti z použití letectva v minulé válce mají v mnoha směrech význam i v současné době. V soudobých podmínkách však musíme hluboce promýšlet a tvůrčím způsobem využívat těchto zkušeností v konkrétních podmínkách vedení vševojskového boje a operace s přihlédnutím ke změnám, které nastaly v charakteru palebného boje v důsledku současných prostředků ozbrojeného zápasu.

Např. zavedení bitevních vrtulníků, soudobých prostředků taktického vzdušného průzkumu a zabezpečení mobilní činnosti pozemních vojsk jejich přepravou vzduchem do sestavy letectva, které se zúčastňuje útočné operace, mělo za následek nutnost upřesnit rozdělení úsilí různých druhů letectva do hloubky a dát do rukou velení a štábů prostředek, který by se bezprostředně účastnil vševojskového boje. Vrtulníky, vybavené řízenými zbraněmi, mohou účinně a v krátké době ničit obrněné a jiné pohyblivé cíle malých rozměrů v bezprostřední blízkosti vlastních vojsk. Kromě toho, narazí-li pozemní vojska na silně opevněnou obranu nepřítele, mohou jeho útvary s využitím dopravních vrtulníků, rychlým manévrem

vzduchem vyjít do určeného prostoru a splnit bojový úkol s nejmenšími ztrátami.

Podstatné změny v charakteru palebného ničení zvýšily palebnou sílu a dálku činnosti dělostřelectva a raketového vojska. To mělo za následek i značné změny v oblasti taktické součinnosti sil a prostředků, které se zúčastňují společného palebného ničení nepřítele v hloubce jeho obrany. Při sladování činnosti ve prospěch nehlouběji rozmístěného objektu vznikla nutnost doplňovat operační součinnost prvky palebné a taktické součinnosti.

Při racionálním rozdělení úsilí letectva do hloubky nepřátelské obrany (s přihlédnutím k bojovým vlastnostem a možnostem) a při jeho přesné součinnosti s vojsky v útoku vznikají možnosti upustit od tradičního „pobytu“ letounů nad bojištěm v prostorech činnosti aktivních prostředků PVO nepřítele. V tom případě skupiny bitevních vrtulníků mohou ničit cíle v bezprostřední blízkosti vlastních vojsk v útoku. Další síly letectva, které se zúčastňují letecké podpory, vedou údery převážně v hloubce obrany na ty objekty, jejichž zničení a umlčení nejvíce ovlivní průběh a výsledek vševojskového boje. Vytvoření takové vzdušné situace nad bojištěm se příznivě projeví také na výsledcích boje sil vojskové PVO a stíhacího letectva se vzdušným nepřítelem.

Všestranné sdělení úderů součinností sil a prostředků v průběhu společného palebného ničení nepřítele je zabezpečováno jednotným chápáním a přesným splněním včas rozpracovaného plánu, ve kterém je předvídáno použití dělostřelectva, raketového vojska a letectva, jejich úkoly, objekty, posloupnost, doba a délka úderů, čary a signály velení. Plán dále obsahuje úkoly a způsob vedení průzkumu a zničení prostředků jaderného napadení a letišť nepřítele, jejichž obsazení je nezbytné k zabezpečení manévru letectva v průběhu operace, společnou činnost vojsk PVO a stíhacího letectva při odrážení náletů vzdušného nepřítele, opatření k radioelektronickému umlčení a maskování, zabezpečení vzájemné bezpečnosti vojsk a letectva před zničením vlastní palbou.

Plánování a organizace společného palebného ničení nepřítele součinnostmi silami a prostředky je jen jednou z mnoha stránek práce velitelů a štábů. Vysoká dynamičnost a rychlý průběh bojové činnosti letectva a pozemních vojsk, značná pravděpodobnost častých a rychlých změn v bojové situaci — to vše vyžaduje rychlé reagování na průběh vševojskového bo-

je, vedení skrytého a pružného manévru silami letectva k vedení úderů na tom směru, kde se plní hlavní úkol, kde nepřítel brání v postupu nebo ohrožuje zmařením jeho rozvíjení.

V průběhu boje je nezbytná vysoká operativnost a přesnost v práci leteckých štábů k zabezpečení sladění práce míst velení letectva, dodržování stanoveného způsobu rychlého vyzvání letectva, kontroly dodržování režimu letů a bezpečnostních opatření. To vyžaduje především rozvinutou síť míst velení a součinnosti, pevné spojení mezi součinnostními leteckými a vševojskovými štáby, spolehlivé prostředky rozpoznávání a vzájemné informace.

V průběhu letecké přípravy útoku je účelné využít hlavních sil letectva k vedení soustředěných úderů na nejdůležitější objekty obrany v pásmu průlomu. Vysoké spolehlivosti palebného působení na nepřítel v tomto období dosahujeme použitím všech druhů letectva, včetně stíhacího letectva a bitevních vrtulníků. Údery ze vzduchu letectvo v první řadě ničí plánované objekty, které jsou mimo dosah hlavních sil dělostřelectva.

Délka období letecké přípravy útoku v závislosti na charakteru obrany nepřítel, složení a sestavy jeho vojsk závisí obvykle na čase, který umožňuje leteckým svazkům a útvarům splnit úkoly jedním vzletem. Přitom údery letectva se mohou střídat s palebnými přepady dělostřelectva a raketového vojska nebo se s nimi ztotožňovat.

V zápleti za prvním vzletem letecké svazky a útvary uskutečňují leteckou podporu útoku v průběhu doby, potřebné k tomu, aby prvosledová vojska v útoku obsadila rajóny obrany praporů prvních sledů nepřítel. Úderné skupiny letounů a vrtulníků, jednotky stíhacích bombardovacích letounů činnosti ve sledech ničí a umlčují palbou jak plánované, tak i nově zjištěné raketové jaderné prostředky, dělostřelectvo v palebných postavení, tanky v prostorech soustředění a na přesunu k protizteči, důležité opěrné body a vojska během protizteče.

Nejdůležitějším obdobím je letecký doprovod. Zahnuje bojovou činnost letectva do celé hloubky úkolu vojsk. Hlavní úlohu v palebném ničení nepřítel bezprostředně před vlastními vojsky v útoku mohou sehrát společně s dělostřelectvem bitevní vrtulníky a v taktické i bližší operační hloubce stíhací bombardovací letouny. Základním způsobem jejich činnosti je vedení postupných úderů nevelkými skupi-

nami letounů, nejčastěji na cíle, zjištěné v průběhu boje.

Účinnost palebného ničení nepřítel všemi součinnostními silami a prostředky pozemních vojsk a letectva v průběhu útoku závisí na operativnosti orgánů a prostředků vzdušného průzkumu, jejich schopnosti rychle zjišťovat objekty ničení, v krátkých lhůtách předávat zainteresovaným štábům ověřené podklady o raketových jaderných prostředcích, uzlech obrany, opěrných bodech, letectvu rozmístěném na nejbližších letištích, postavení dělostřelectva a prostředků vojskové PVO, místech velení atd.

Při plánování palebného ničení nepřítel musíme počítat s očekávaným přínosem každého druhu letectva při ničení nepřítel. Účinnost leteckých úderů musíme hodnotit nejen z hlediska poměru množství zničených (umlčených) objektů a použitých vlastních sil a prostředků, ale také z hlediska operačního významu jejich výsledků.

Je velmi důležité správně rozdělit síly letectva podle plnění úkolů k dosažení požadovaných výsledků s nejmenšími ztrátami. Racionální rozhodnutí k bojové činnosti letectva jak na operačních, tak i taktických stupních velení jsou možná jen na základě objektivního zhodnocení očekávané účinnosti palebného ničení nepřítel. Přitom použití soudobých matematických metod operačního výzkumu a samostatných počítačů umožňuje rychle zpracovávat značný rozsah informací, který je nutný ke zhodnocení situace a volbě nejúčelnějších variant plnění bojových úkolů.

Ke zhodnocení účinnosti bojové činnosti využíváme odpovídajících kritérií. Jejich určení závisí především na cílech použití letectva. Ve všech případech však je důležité brát v úvahu konkrétní vlastnosti bojové techniky. Na základě porovnání hodnot vlastností letounů a vrtulníků různých typů můžeme určit možnosti realizace vlastního bojového potenciálu s neracionálnějším rozdělením úsilí podle objektů nepřítel.

V podmínkách, kdy úkoly a objekty ničení známe, hledání optimálního rozdělení úsilí je možné podle maximálního počtu ničených cílů při očekávaných vlastních ztrátách, které nepřevyšují stanovenou úroveň. Při volbě způsobů bojové činnosti a taktických zásad uskutečňujeme optimalizaci rozhodnutí podle minimálně očekávaných ztrát za bezpečného zničení určitého množství objektů.

Za operačně taktické kritérium účinnosti letectva můžeme stanovit jak míru

kvantitativního zhodnocení výsledků jeho činnosti, která je základem rozpracování rozhodnutí a umožňuje velitelům a štábům správně určovat úkoly leteckým svazkům a útvarům i způsoby bojové činnosti, tak i způsoby bojové činnosti a taktické zásady. Na správné volbě kritéria v mnoha směrech závisí jeho praktická hodnota. Využití kritéria, které nevyjadřuje podstatu určených úkolů, může vést k nesprávným závěrům při přijetí rozhodnutí k bojové činnosti a k neodůvodněným ztrátám.

Ke zhodnocení spolehlivosti palebného působení silami letectva jsme dříve používali taktické normy ničení (např. váhu shozených pum na jednotku plochy). Pro soudobé prostředky není toto zhodnocení vždy přijatelné. Po zavedení řízených raket, které mají malý rozptyl, tradičně nazývané objekty jako plošné můžeme považovat za souhrn cílů malých rozměrů. Proto nyní namísto taktické normy ničení konkrétního cíle řízeným palebným prostředkem používáme přesnosti jeho zásahu v rozsahu okruhu účinného ničení. Stupeň ničení cílů se projevuje v požadované dispozici sil a prostředků, která se při použití řízených bojových prostředků několikrát snižuje.

Za všeobecné kritérium zhodnocení účinnosti palebného ničení nepřítel silami letectva můžeme považovat např. množství objektů nepřítel, které ničí letecký útvar za určité období bojové činnosti. V tomto případě varianty přijímaného rozhodnutí musíme hodnotit vzhledem k charakteru objektů a jejich rozmístění v hloubce, rozdělení letounových vzletů podle všech možných úkolů, určeným způsobům bojové činnosti a taktických zásad, očekávaným ztrátám, podmínkám počasí a denní doby.

Nejlepším řešením optimálního stanovení bojového úsilí by byla velká univerzálnost prostředků ničení, která by umožnila v omezeném čase jejich upevnění na letounu (vrtulníku) a při použití na jakýkoli typový objekt dosáhnout nejlepších výsledků za všech možných podmínek počasí a denní doby. To však není doposud možné. Ke zvýšení účinnosti palebného působení na nepřítel je potřebné mít racionální prostředky ničení a odpovídající komplety přívěsné výbroje.

Na letecké prostředky předkládané požadavky na jejich univerzálnost použití a na dosažení v každém konkrétním úderu maximální účinnosti jsou rozporné. Tento rozpor můžeme vyřešit, budeme-li hodnotit ne každý úder samostatně, ale celkově bojovou činnost v průběhu určité doby, kdy ukazatel univerzálnosti a účinnosti by se mohly projevit v jednotném (společném) kritériu, tj. v počtu typových objektů, ničených silami svazku (útvaru) v určité době.

Konkrétní materializace ideje optimálního procentního poměru používaných prostředků ničení se projevuje v kvalitativním složení palebného průměru a přívěsných agregátů výbroje. Realizujeme ji unifikací výbroje a jejím zabezpečením v odpovídajících normách na různých stupních vojskového týlu. To je velmi důležité pro případ manévru silami letectva jak mezi operačními směry, tak i mezi válčišti.

Ve spojení s růstem významu faktoru času stává se aktuální racionální rozestavení sil a prostředků, určených pro přípravu letecké techniky a výbroje vzhledem ke konkrétně vzniklé situaci. Další zdokonalování vyžadují metody plánování a optimálního použití těchto sil a prostředků. Nejlepší variantou řešení tohoto úkolu by bylo vytvoření a zavedení mikrosystému velení, který by racionálně využíval prostředků pozemního zabezpečení každého leteckého útvaru.

Účinnost palebného ničení nepřítel silami letectva v mnoha směrech závisí na správném rozdělení úsilí jeho druhů podle plněných úkolů a objektů činnosti. Nutnost vedení rozhodného boje s tanky a jinými druhy palebných prostředků si vyžádala zavedení bitevních vrtulníků, které umožňují účinněji ovlivňovat průběh vševojskového boje. Osádky tohoto druhu letectva, které má ve výbroji řízené protitankové rakety, mohou je s úspěchem použít nejen proti tankům a dalším obrněným cílům, ale také proti jakýmkoli objektům na bojišti. Přitom jsou schopny působit z velmi malých výšek, dokonce v podmínkách silně členitého terénu, nízké oblačnosti a malé horizontální viditelnosti.

Další zvýšení jejich bojové účinnosti

závisí na možnostech zvýšení palebného průměru raket, zkvalitnění přesnosti palby, použití bitevních vrtulníků v širším rozsahu fyzických zeměpisných i povětrnostních podmínek, zvláště v horách a při vysoké teplotě vnějšího vzduchu. Stejný význam má rovněž zvýšení jejich odolnosti pancéřováním životně důležitých agregátů, kabiny a snížením infračerveného záření.

Činnost letectva při palebném ničení

nepřítele v současných podmínkách souvisí s nutností bojovat se silami a prostředky neustále se rozvíjející PVO. Řešit plně tyto otázky můžeme jen za účasti velitelů a štábů všech stupňů, optimalizací rozhodnutí, která by předvídala komplexní použití sil letectva ke spolehlivému zjištění systému PVO a jeho umlčení, k ničení nej-důležitějších stupňů velení vojskům a řízení zbraní a k ničení palebných prostředků.

Práce velitelů, štábů, leteckých služeb a osádek, zaměřená v součinnosti s pozemními vojsky k palebnému ničení nepřítele, je velmi složitá a mnohostranná. Její úspěch, kromě návyků v plánování a organizaci vedení úderů ze vzduchu, závisí na neustálém udržování kvantitativní a kvalitativní převahy sil, na snaze dosáhnout překvapivé činnosti v jakýchkoli podmínkách situace, na maximálním zkrácení času potřebného k činnosti na výzvu letectva z míst velení a na přípravu leteckých svazků a útvarů k dalším vzletům, dále rovněž na všestranném udržování těsné a nepřetržité součinnosti s pozemními vojsky.